សន្តតិកម្មតាមច្បាប់

សន្តតិកម្មតាមច្បាប់ ជាទម្រង់មួយនៃសន្តតិកម្មដែលត្រូវអនុវត្តទៅតាមការកំណត់របស់បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងសន្តតិជន នៅក្នុងករណីដែលមតកជនមិនបានធ្វើបណ្ដាំមតិក (មតកសាសន៍) ហើយសហសន្តតិជនមិនអាចព្រមព្រៀងគ្នាតាមការពិភាក្សា។ សន្តតិកម្មតាមច្បាប់ត្រូវបានតាក់តែងឡើងដោយគិតទៅដល់យុត្តិធម៌រវាងញាតិដែលត្រូវបានកំណត់ថាជា"សន្តតិជន"។

មុននឹងឈានទៅដល់ការពិភាក្សាថានរណាខ្លះជាសន្តតិជនតាមច្បាប់ និងស្ថិតក្នុងលំដាប់ទីប៉ុន្មាន គួរគប្បីស្គាល់អំពីវាក្យស័ព្ទមួយចំនួនទាក់ទងនឹងសន្តតិកម្មជាមុនសិន។

១- វាក្យស័ព្ទទាក់ទងនឹងសន្តតិកម្ម

ក. <u>សហព័ទ្ធ</u>

សហព័ទ្ធ សំដៅទៅលើភាគីម្ខាងទៀតនៃអាពាហ៍ពិពាហ៍ មានន័យថាប្រសិនបើមើលពី ខាងប្ដី បុគ្គលនោះគឺជា "ប្រពន្ធ" ប្រសិនបើមើលពីខាងប្រពន្ធ បុគ្គលនោះគឺជា "ប្ដី"។

ឧទាហរណ៍៖ ប្ដី ប្រពន្ធ

A ⟷ B

មានន័យថា៖ A ជាសហព័ទ្ធរបស់ B និង B ជាសហព័ទ្ធរបស់ A

ខ. <u>ញាតិលោហិត ញាតិពន្ធ</u>

ខ.១ ញាតិលោហិត

ញាតិលោហិត សំដៅលើបុគ្គលដែលមានទំនាក់ទំនង<u>ខ្សែលោហិតពីកំណើត</u>ជាមួយ**បុគ្គលម្នាក់** (***ញាតិលោហិតពីកំណើត***)។ ឧទាហរណ៍៖ ឪពុកម្ដាយ កូន ជីដូនជីតា ចៅ បងប្អូនប្រុស ស្រី ឪពុកមា ម្ដាយមីង ឬ អ៊ំប្រុសអ៊ំស្រី ក្មួយប្រុសក្មួយស្រី ដែលជាជនជាប់ខ្សែលោហិតពីកំណើត។

ចំពោះការបង្កើតសុំកូន ក៏ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការបង្កើតទំនាក់ទំនងញាតិដូចទំនាក់ទំនងញាតិលោហិតដែរ (មាត្រា៩៨០ក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ ក្នុងន័យនេះ <u>ញាតិលោហិតដែលកើតឡើងអាស្រ័យដោយការសុំកូន</u> ហៅថា ***ញាតិលោហិតដែលកំណត់ដោយច្បាប់*** (បុគ្គលដែល ត្រូវបានចាត់ទុកដោយច្បាប់ថាមានទំនាក់ទំនងខ្សែលោហិតជាមួយ**បុគ្គលម្នាក់**)។

ខ.២ ញាតិពន្ធ

ញាតិពន្ធ សំដៅលើបុគ្គលដែលមានទំនាក់ទំនងតាមរយៈការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ មានន័យថាជាទំនាក់ទំនង<u>រវាងខ្លួនជាមួយនឹងញាតិលោហិតរបស់សហព័ទ្ធរបស់ខ្លួន</u> ឬ ទំនាក់ទំនងរវាងខ្លួនជាមួយនឹង<u>សហព័ទ្ធរបស់ញាតិលោហិត</u>។

ញាតិពន្ធ	{	ញាតិលោហិតរបស់សហព័ទ្ធ
		សហព័ទ្ធរបស់ញាតិលោហិត

គ. ញាតិខ្សែផ្ទាល់ សាខាញាតិ

ញាតិខ្សែផ្ទាល់ គឺជាទំនាក់ទំនងខ្សែលោហិតដែលត្រង់ផ្ទាល់ពីបុគ្គលម្នាក់(ខ្លួនយើង) ចុះក្រោម និងពីបុគ្គលម្នាក់(ខ្លួនយើង)ឡើងលើ ។ ឧទាហរណ៍៖ ទំនាក់ទំនងរវាងខ្លួននឹងឪពុកម្តាយ កូន ជីដូនជីតា ចៅ ។ល។

សាខាញាតិ សំដៅលើទំនាក់ទំនងញាតិដែលបែកចេញជាមែកសាខាពីបុព្វញាតិតែមួយ។ ឧទាហរណ៍៖ ទំនាក់ទំនងរវាងខ្លួននឹងបងប្អូនប្រុសស្រី ឪពុកមា ម្តាយមីង អ៊ំប្រុសអ៊ំស្រី ក្មួយប្រុស ក្មួយស្រី ដែលមានបុព្វបុរសរួមដូចគ្នា ។

ឃ. បុព្វញាតិ បច្ឆាញាតិ

បុព្វញាតិ គឺជាញាតិលោហិតក្នុងជំនាន់មុន ដោយរាប់បញ្ចូលទាំង ជំនាន់ដូចគ្នានឹងជំនាន់ឪពុកម្តាយខ្លួន។

ឧទាហរណ៍៖ ទំនាក់ទំនងរវាងខ្លួនយើង និងឪពុកម្តាយ ជីដូនជីតា ឪពុកមា ម្តាយមីង ឬ អ៊ំប្រុសអ៊ំស្រី ដែលជាជនស្ថិតនៅលំដាប់នៅពីលើខ្លួនយើង ។

បច្ឆាញាតិ សំដៅលើញាតិលោហិតជំនាន់ក្រោយ ដូចជាកូនរបស់ខ្លួន និងបុគ្គលជំនាន់ក្រោយ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងជំនាន់ដូចគ្នានឹងកូនៗទាំងនោះ ។

ឧទាហរណ៍៖ ទំនាក់ទំនងរវាងខ្លួនយើង និង កូន ចៅ ឬ កូនក្មួយ ចៅក្មួយ ។ល។ ដែលជាជនស្ថិតនៅលំដាប់ក្រោមខ្លួនយើង ។

ង. ថ្នាក់ញាតិ

ថ្នាក់ញាតិ គឺជាឯកតាបង្ហាញពីរូបភាពនៃទំនាក់ទំនងញាតិ ។ ថ្នាក់ញាតិ ត្រូវកំណត់ដោយគណនាចំនួននៃតំណពូជ (ចំនួននៃទំនាក់ទំនងរវាងឪពុកម្តាយ និងកូន) រវាងញាតិ (ក្រមរដ្ឋប្បវេណី មាត្រា ៩៣៩) ។

២- សន្តតិជន និង លំដាប់នៃសន្តតិជន

ក. សហព័ទ្ធ

ជាធម្មតា សហព័ទ្ធ មិនជាប់ទំនាក់ទំនងញាតិលោហិតជាមួយមតកជនក៏ពិតមែន ក៏ប៉ុន្តែ *សហព័ទ្ធរបស់មតកជន ត្រូវក្លាយជាសន្តតិជនជានិច្ច* (មាត្រា ១១៦១-១ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ខ. លំដាប់ទី ១៖ បច្ឆាញាតិផ្ទាល់ (មាត្រា ១១៥៦ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

កូនរបស់មតកជន ត្រូវក្លាយជាសន្តតិជនដែលមានលំដាប់ទី១។ កូនរាប់បញ្ចូលទាំងកូនសុំផងដែរ។

<u>កំណត់សម្គាល់</u>៖
"កូនរបស់មតកជន"មានន័យថាជាកូនដែលមានបុគ្គភាពត្រូវបានទទួលស្គាល់តាមផ្លូវច្បាប់។ ដូច្នេះ ចំពោះកូនក្រៅអាពាហ៍ពិពាហ៍ ទោះបីមានទំនាក់ទំនងបិតុភាពបង្កើតក៏ដោយ ប្រសិនបើទំនាក់ទំនងនោះមិនត្រូវបានទទួលស្គាល់ទេ បុគ្គភាពតាមផ្លូវច្បាប់ ក៏មិនអាចទទួលស្គាល់បានដែរ ដូច្នេះកូននោះមិនអាចក្លាយជាសន្តតិជនបានទេ។

ឧទាហរណ៍៖

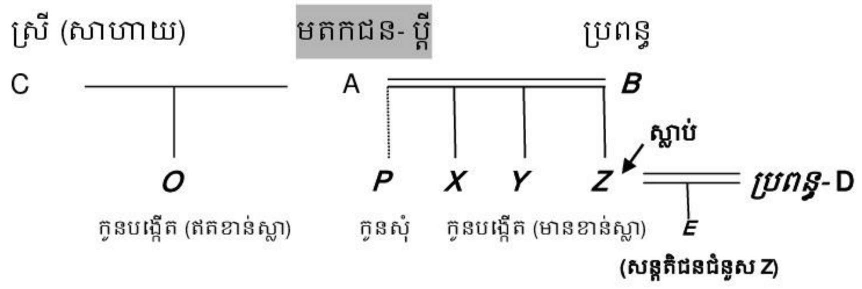

<u>សន្តតិកម្មជំនួស</u> (មាត្រា ១១៥៧ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ក្នុងករណីកូនទទួល<u>មរណភាព នៅមុនពេល ឬ ព្រមគ្នានឹងពេលចាប់ផ្តើមសន្តតិកម្ម</u> ឬ ក្លាយជា <u>អភ័ព្វបុគ្គល</u> ឬ <u>ការផ្តាច់មតិក</u> កូនរបស់កូន (ចៅរបស់មតកជន) នឹងធ្វើសន្តតិកម្មជំនួស (មាត្រា ១១៥៧-១)។

ក្នុងករណីចៅទទួលមរណភាពទៀត ចៅទួតរបស់មតកជននឹងត្រូវធ្វើសន្តតិកម្មជំនួស (មាត្រា ១១៥៧-២)។ (សូមមើលគំនូសតាងឧទាហរណ៍ខាងលើ)

<u>កំណត់សម្គាល់</u>៖
គោលការណ៍នៃសន្តតិកម្មជំនួសនេះ ត្រូវយកមក "អនុវត្តជាបន្តបន្ទាប់" ចំពោះបច្ឆាញាតិ ដែលមានមូលហេតុដូចមានកំណត់ក្នុងមាត្រា ១១៥៧-១ និងអាចអនុវត្តចំពោះតែសន្តតិជនដែលជាកូនរបស់មតកជនប៉ុណ្ណោះ។

គ. <u>លំដាប់ទី ២៖ បុព្វញាតិផ្ទាល់នៃមតកជន</u> (មាត្រា ១១៥៩ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ប្រសិនបើមតកជន មិនមានបច្ឆាញាតិផ្ទាល់ទេ បុព្វញាតិផ្ទាល់ (ឪពុកម្តាយ) របស់មតកជននោះត្រូវក្លាយជាសន្តតិជនដែលមានលំដាប់ទី២។ ក្នុងករណីដែលមតកជនមានឪពុក ឬ ម្តាយតែម្ខាង ឪពុក ឬ ម្តាយនោះ ត្រូវធ្វើសន្តតិកម្ម។ ករណីឪពុក និងម្តាយ ទទួលមរណភាព ជីដូនជីតា ត្រូវធ្វើសន្តតិកម្មជំនួស។

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង ©

ឧទាហរណ៍៖

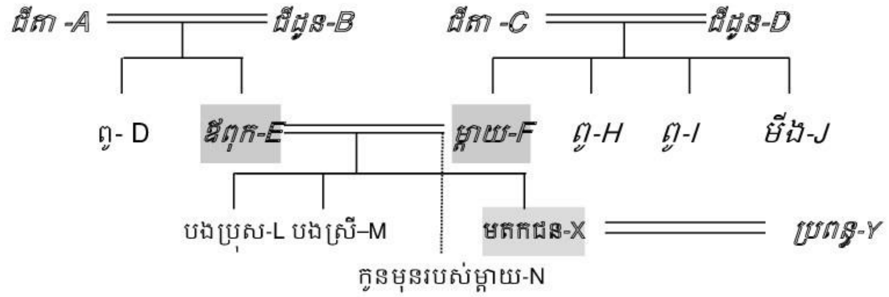

ឃ. <u>លំដាប់ទី ៣៖ បងប្អូនបង្កើតរបស់មតកជន</u> (មាត្រា ១១៦០ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី)

ប្រសិនបើមតកជនមិនមានទាំងបច្ឆាញាតិផ្ទាល់ ទាំងបុព្វញាតិផ្ទាល់ ដែលត្រូវក្លាយជាសន្តតិជនទេ *បងប្អូនបង្កើតរបស់មតកជននោះត្រូវក្លាយជាសន្តតិជន (លំដាប់ទី៣)* (មាត្រា ១១៦០-១នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។ **ហើយប្រសិនបើ បងប្អូនបង្កើតបានទទួលមរណភាពហើយ នោះសន្តតិកម្មជំនួសនឹងត្រូវបានទទួលស្គាល់ត្រឹមតែមួយតំណប៉ុណ្ណោះ** មានន័យថាជា**កូនរបស់បងប្អូនបង្កើតនោះ** (ក្មួយប្រុស ស្រីរបស់មតកជន) **ត្រូវធ្វើសន្តតិកម្មជំនួស** (មាត្រា ១១៦០-២ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី)។

ឧទាហរណ៍៖

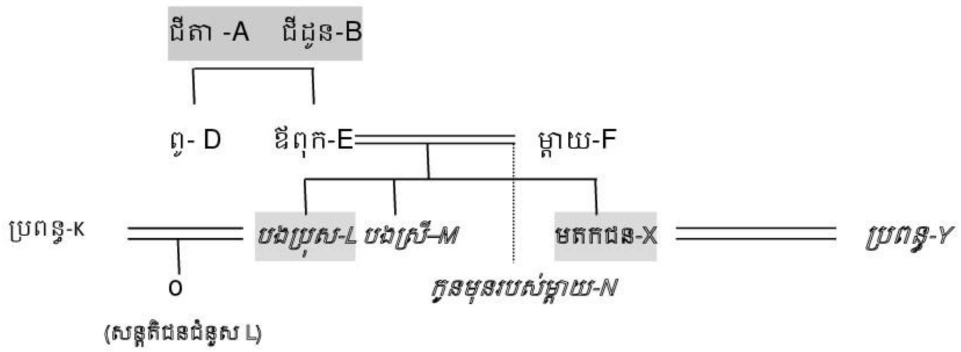

ង. <u>អភ័ព្វបុគ្គលនៃសន្តតិកម្មជាអាទិ៍</u>និង <u>ការផ្ដាច់មត៌កពីសន្តតិជន</u>

ង.១ អភ័ព្វបុគ្គល

បុគ្គលដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១១៥០ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី មិនអាចក្លាយជាសន្តតិជនទេ ហើយក៏មិនអាចធ្វើសន្តតិកម្មតាមមតកសាសន៍បានដែរ (បើទោះជាមានឆន្ទៈរបស់មតកជនក៏ដោយ)។

បុគ្គល ដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាអភ័ព្វបុគ្គលមានដូចខាងក្រោម៖

ក. បុគ្គលដែលបានទទួលទោស ដោយ<u>មានចេតនាធ្វើឃាត ឬប៉ុនប៉ងធ្វើឃាត</u> លើ<u>មតកជន ឬជនមានលំដាប់សន្តតិកម្មមុន(ខ្ពស់ជាង) ឬលំដាប់ស្មើគ្នា</u> ទោះដោយ<u>ផ្ទាល់ ឬប្រយោលក្ដី</u>។

ខ. បុគ្គលដែលដឹងអំពីការសម្លាប់មតកជន តែមិនបានរាយការណ៍ ឬ មិនបានប្ដឹង។ *លើកលែងតែអ្នកសម្លាប់នោះជាសហព័ទ្ធ ឬញាតិលោហិតខ្សែផ្ទាល់របស់បុគ្គលនោះ*។

គ.បុគ្គលដែលបានរារាំងមតកជន ក្នុងការធ្វើ លុបចោល ឬ កែប្រែមតកសាសន៍ស្ដីពីសន្ដតិកម្ម ដោយការឆបោក ឬ គម្រាមកំហែង។

ឃ. បុគ្គលដែលបានឲ្យមតកជន ក្នុងការធ្វើ លុបចោល ឬ កែប្រែមតកសាសន៍ស្ដីពីសន្ដតិកម្ម ដោយការឆបោក ឬ គម្រាមកំហែង។

ង. បុគ្គលដែលបានក្លែង កែបន្លំ បំផ្លាញចោល ឬ លាក់ទុកនូវលិខិតមតកសាសន៍ស្ដីពីសន្ដតិកម្ម របស់មតកជន។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ កូនរបស់បុគ្គលនោះពុំមានកំហុសទេ ដូច្នេះគេអាចក្លាយជាសន្ដតិជន ដោយផ្អែកតាមសន្ដតិកម្មជំនួសបាន(មាត្រា ១១៥៧-១)។

ង.២ការផ្ដាច់មតិកពីសន្ដតិជន

បុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ១១៥១-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី អាចមិនឲ្យទទួលសន្ដតិកម្មបាន ដោយផ្អែកតាមឆន្ទៈរបស់មតកជន។ក្នុងករណីដែលសូម្បីតែភាគបម្រុង ក៏មិនចង់ឲ្យទទួលបាននោះ មតកជនអាចអនុវត្តនីតិវិធីការផ្ដាច់មតិកបាន។

ង.២.១ ជនដែលសន្មតថាជាសន្ដតិជន នឹងត្រូវបានកាត់ផ្ដាច់មតិកដោយមតកជន គឺជនដែលបានប្រព្រឹត្តសកម្មភាពដូចខាងក្រោម៖

ក. បានធ្វើបាបមតកជន

ខ. បានប្រមាថមតកជនយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ

គ. មិនមកថែទាំមតកជនពេលមានជំងឺ

ឃ. បានទទួលសាលក្រម ឬ សាលដីកាផ្ដន្ទាទោសឲ្យជាប់គុកមួយជីវិត[1]

ង. បានប្រព្រឹត្តអំពើល្មើសធ្ងន់ធ្ងរគួឲ្យកត់សម្គាល់ជាអាទិ៍ ។

ង.២.២នីតិវិធីផ្ដាច់មតិកពីសន្ដតិជន

មតកជន អាចធ្វើតាមវិធី ២ យ៉ាងដើម្បីផ្ដាច់មតិកពីសន្ដតិជន គឺ

- វិធីដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការ នៅពេលខ្លួននៅរស់។
- វិធីកំណត់នៅក្នុងមតកសាសន៍។

ង.២.៣លក្ខខណ្ឌផ្ដាច់មតិកពីសន្ដតិជន

[1] ក្រមរដ្ឋប្បវេណីចាស់របស់កម្ពុជា មាត្រា ៨៨៩ បានកំណត់ថា*បុគ្គលដែលមានទោសជាប់ពន្ធនាគារមួយជីវិត គឺជាអភ័ព្វបុគ្គល*។ ក៏ប៉ុន្តែដោយយល់ឃើញថា បុគ្គលនោះអាចប្រើមតិកដើម្បីសងសំណងនៃការខូចខាតឲ្យជនរងគ្រោះបាន មាត្រា ១១៥១ នៃក្រមនេះ មិនចាត់ទុកបុគ្គលនោះជាអភ័ព្វបុគ្គលទេ ដោយឲ្យមតកជនជាអ្នកធ្វើការសម្រេចទៅវិញ។

- ឆន្ទៈរបស់មតកជន
- ការពនិត្យរបស់តុលាការដើម្បីវិនិច្ឆ័យលើបុគ្គលដែលមានលក្ខណៈ ដូចមានចែងនៅក្នុងចំនុចនីមួយៗនៃមាត្រា ១១៥១-១ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មតកជនពេលនៅរស់ ដោយឆន្ទៈរបស់ខ្លួន អាចដាក់ពាក្យសុំទៅតុលាការឲ្យលុបចោលនូវការផ្តាច់មតិក ពីជនដែលត្រូវបានសន្មតថាជាសន្តតិជននៅពេលណាក៏បាន (មាត្រា ១១៥៤-១)។